

! EESMÄRK

Nimetab ühe tuntud Eesti riigimehe, sõjaväelase või kultuuritegelase ja kirjeldab tema rolli ajaloos.

✓ LÄBIVIIMINE/KONTROLL

Juhendaja hindab suurkujude seost kohaliku omavalitsusega ja valib võimalusel tundmaõppimiseks n-ö omakandimehe.

Tuleb teha oma kodukohaga seotud isikute hulgast valik või anda võimalus rühma liikmetele ise oma soovi järgi isik valida ning teistele tutvustada.

Katsenõue loetakse täidetuks pärast teema käsitlemist koondusel, kus noorkotkas on saanud kas tutvustada omal valikul mõnd suurkuju või osaleda mitut isikut puudutanud arutelus.

📌 SOOVITUSED

- ▶ Korraldada väikesed esitlused rühmas.
- ▶ Minna koos mõnda isikumuseumi või nt Eesti Panga muuseumi, et ajalukku jälje jätnud isikuid tundma õppida.
- ▶ Vt üht lähenemise võimalust (*lisa 17.1*).
- ▶ Mäng "Kes ma olen?". Isiku(d) võib välja valida vastavalt soovile, teha nende kohta väikesed tutvustavad ülevaated ning seejärel teadmiste testimiseks korraldada mängu. Selleks kirjutatakse isikute nimed lipikutele ning palutakse noortel järgemööda tõmmata endale üks lipik. Esitatakse kordamööda küsimusi ja vastata tuleb selle isiku rollis, kelle nimega lipiku keegi tõmbas. Mäng jätkub, kuni teised arvavad ära, kelle rollis vastaja on.

LISA 17.1

Ühe tuntud Eesti riigimehe, sõjaväelase või kultuuritegelase tundmaõppimine.

■ Riigimees

LENNART MERI

Eesti president aastail 1992–2001

Lennart Meri vanemad olid Eesti diplomaat ja hilisem William Shakespeare'i tõlkija Georg Meri ning Alice-Brigitta Engmann, kellel olid eestirootsi juured.

Isa viibis diplomaadiametis tõttu pidevalt välislahetustel, seetõttu pidi ka ta

poeg lapsepõlve peamiselt välismaal veetma. Lennart õppis mitmes Saksamaa ja Prantsusmaa koolis. Sellest tulenes ka tema hea keelteoskus.

Pärast Eesti okupeerimist küüditati Georg Meri perekond kui punavõimude jaoks vaenulik element 1941. aastal Siberisse. Sealt naasid nad 1945. aastal. Lennart oli vahepeal õppinud mitmes venekeelses koolis. Eestis astus ta Tartu Ülikooli.

Aastal 1953 lõpetas ta Tartu Ülikooli ajaloo eriala *cum laude*, kuid ajaloolasena ei lubatud tal töötada. Ta leidis tööd Vanemuises dramaturgina ning seejärel Eesti Raadios kuuldemängude toimetajana. Enne seda oli ta lühikest aega ajalooõpetaja.

Lennart Meri esimene raamat oli "Kobrade ja karakurtide jälgedes", mis jutustas tema reisist Kesk-Aiasse 1958.

aastal. Aastal 1963 võeti Lennart Meri Eesti Kirjanike Liidu liikmeks.

Film "Linnutee tuuled" (koostöös Soome ja Ungariga) sai New Yorgi filmifestivalil hõbemedali.

Aastal 1990 sai Lennart Merist Edgar Savisaare valitsuses välisminister. Ta taastas kontaktid Läänega ning kohtus mitmel korral sealsete kõrgete riigitegelaste, sealhulgas ka USA presidendi George H. W. Bushiga. Ta suutis saavutada Eesti Vabariigi peakonsuli Ernst Jaaksoni heakskiidu Eesti valitsuse tegevusele.

Ta oli ka Eesti Kongressi ja Põhiseaduse Assamblee liige.

Augustiputši ajal oli Lennart Meri Soomes ning tegutses seal Eesti Vabariigi taastunnustamise nimel.

Aastal 1992 lahkus Lennart Meri välisministri ametikohalt ja sai lühikeseks ajaks Eesti Vabariigi suursaadikuks Soomes. Sama aasta sügisel kandideeris ta Eesti presidendiks. Ta kaotas esimeses voorus suurelt Arnold Rüütlile, ent pääses teise vooru ning osutus seal valituks. Aastal 1996 valiti ta teiseks ametiajaks tagasi. Presidendina tegi ta väga palju ära Eesti tutvustamiseks ning aitas riigis stabiilset demokraatiat kehtestada. Ta sai tuntuks teravmeelsete ütluste ja humoorikate tegudega, mis hiljem talletati raamatus "Meie Lennart".

Aastal 1998 valis Prantsusmaa ajaleht La Vie Lennart Meri aasta eurooplaseks.

Aastal 2001, oma viimasel ametisoleku aastal, jagas president kunagistele poliitvangidele ja küüditatutele üle kogu Eesti Murtud Rukkilille märke.

Pärast presidendiametist loobumist jätkas Lennart Meri aktiivset ühiskondliku tegevust: pidas loenguid ja kõnesid, suhtles nii välisriikide esindajate kui ka lihtsate Eesti kodanikega. 2001. aastal valiti Lennart Meri Eesti Teaduste Akadeemia liikmeks.

Aastal 2005 sai Lennart Meri Jeruusalemma Sõltumatu Militaarse Templiordu NATO Suurprioraadi Suurristi ning temast sai ordu liige].

Ta valdas saksa, prantsuse, inglise, soome ja vene keelt.

■ Sõjaväelane

JOHAN PITKA

Kontradmiraal, Eesti Merejõudude juhataja 1918–1944, Kaitseliidu asutaja

Johan Pitka sündis 19. veebruaril 1872 Järvamaal Võhmuta vallas Jalgsema külas Pitkade pere kuuenda lapsena. Ei osanud siis keegi arvata, et temast saab legend, kellest räägitakse veel kaua pärast tema lahkumist siitilmast.

Läksid aastad ja Johanist sai nooruk, kes pidi tegema oma elu esimese iseseisva otsuse – kelleks saada. Ehkki ta teadmised meremehe elukutsest olid piiratud ja väljavaated sellel alal elus läbi lüüa võrdlemisi tagasihoidlikud, kirjutab Pitka ise selle kohta:

“Mind tõmbas tundmatu salajane jõud merele, kus mind näisid ootavat ülesanded, suuremad ja tähtsamad kõigist, millest kõneldi. Seda tundsin mina üksinda ja nii, et ei olnud võimalik kõnelda teistele.”

See tehtud valik oli õige. Sellest otsusest algas Johan Pitka mere- ja sõjamehete, mis viis ta Eesti Vabadussõjas kolmandaks meheks Konstantin Pätsi ja Johan Laidoneri kõrvale.

Saanud 16aastaseks, üritas Pitka tagajärjetult Tallinnas mõnele laevale teenima pääseda. See aga õnnestus tal alles kaks aastat hiljem ja ta sai Peterburis koha aurikule Jekaterina II. Järgnesid õpingud Käsmu ja Kuressaare merekoolis, mille järel ta sooritas kaugesõidutüürimehe eksamid ja sai õiguse sõita rannasõidukaptenina. 1894. aastal Pitka abiellus ja astus samal sügisel õppima Paldiski merekooli, kus ta 1894. aastal sooritas kaugesõidukapteni eksamid. Seejärel sõitis Pitka erinevatel laevadel kaugetel meredel.

1899. aastal kutsuti Pitka Liibavisse mereväeõppustele ja ta asus järgmisel kevadel teenima rannakaitse soomuslaeval Admiral Ušakov, mis hiljem Tõusima lahingus jaapanlaste poolt põhja lasti.

Järgnesid teenistused mitmetel tsiviillaevadel. 1902. aastal asus Pitka tööle Peterburis asunud Mühlentahli laevatehasesse, kus hakkas ehitama laevu Venemaa Vaikse ookeani laevastikule.

1904. aastal puhkenud Vene-Jaapani sõja ajal ähvardas teda mereväkke kutsumine ja neist mõttetutest tapatalgutest pääsemiseks sõitis Pitka Inglismaale, kuhu järgmisel aastal viis ka oma pere. Eestisse naasis Pitka alles 1911. aastal ja avas Tallinnas merekaubanduse ühingu “Johan Pitka ja KO”. 1912. aastal asutas ta “Tallinna Laevade Ühistu”.

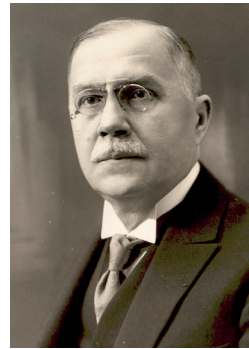
1917. aastal puhkes Venemaal revolutsioon ja siitpeale algas Johan Pitka elus ühiskondliku aktiivsuse periood. Ta rakendas Eesti huvides kogu oma energia ja organiseerimisoskuse. Ta ühines rahvuslikult meelestatud jõudude poolt seltside ja ühingute baasil loodud Eesti

Liiduga ja hakkas organiseerima eesti sõdurite toomist Venemaalt Eestisse.

Eesti bolševikele Pitka selline tegevus muidugi ei meeldinud ja nad langetasid talle tagaselja surmaotsuse, mispeale Pitka maskeerus ja kadus pöranda alla.

1918. aasta veebruaris, kui Eestisse saabusid sakslased, ilmus Pitka taas avalikkuse ette ja jätkas varem alustatud omakaitse organiseerimist, mis jäi tegutsema kogu Saksa okupatsiooni ajaks. Pärast sakslaste lahkumist sai sellest Eesti Kaitse Liit.

■ Kultuuritegelane

EDUARD VILDE

Eesti diplomaat 1918–1920, eesti kirjanik, kriitilise realismi algataja ja silmapaistev esindaja.

Eduard Vilde oli pärit mõisateenija perekonnast. Ta kasvas Muuga mõisas.

Aastatel 1878–1882 õppis ta Tallinnas kreiskoolis.

Aastatel 1883–1886 töötas ta ajalehe Virulane toimetuses, 1887–1890 ajalehe Postimees toimetuses. Aastatel 1890–1892 oli ta Berliinis vabakutseline ajakirjanik, 1893–1896 töötas taas Postimehe toimetuses.

Aastal 1896 elas ta Moskvast.

Aastatel 1897–1898 toimetas ta Narvas ajalehte Virmaline, 1898–1901 töötas Tallinnas Eesti Postimehe juures, 1901–1904 Tallinnas ajalehe Teataja ja 1904–1905 Tartus ajalehe Uudised toimetuses.

1905. aastal oli Vilde Tartus Eesti Sotsiaaldemokraatliku Tööliste Ühenduse loojate seas. Aasta lõpul pidi Vilde minema revolutsioonilise tegevuse tõttu maapakku, mis kestis 1917. aastani. Pagulasena elas ta koos elukaaslase Linda Jürmanniga (1880–1966) Šveitsis, Soomes (1906 toimetas seal satiirajakirja Kaak), Saksamaal, USA-s (1911), Kopenhaagenis (1911–1917) ja mujal.

Pärast Veebruarirevolutsiooni tegutses ta 1917–1918 Estonia teatri dramaturgina.

Aastatel 1919–1920 oli ta diplomaatilises teenistuses – 1919. aasta algul määras Eesti Ajutine Valitsus Vilde teadetebüroo juhatajaks Kopenhaagenisse ning sama aasta lõpus saadikuks Berliini, millisel kohalt ta vabastati 5. oktoobril 1920.

Aastatel 1920–1923 oli ta Berliinis vabakutseline, alates 1923. aastast elas Tallinnas.

Eduard Vilde suri 1933. aastal ja oli esimene Eesti kultuuritegelane, kes maeti Tallinnas Metsakalmistule.

Maapao-aastate loomingu paremiku kuuluvad viimistletud stiiliga “Jutustused” (1913) ja süvenenud psühholoogilise vaatlusega romaan “Mäeküla piimamees” (1916). Samal ajajärgul ilmusid eesti näitekirjanduse tippteosed, draama “Tabamata ime” (1912) ja komöödia “Pisuhänd” (1913), mis kujutavad kodanluse kultuuriambitsiooni; ärieluaineline näidend “Side” ilmus 1917.